

congresverslag

Ondermijning & Georganiseerde Criminaliteit

Congres
14 maart 2019
Den Bell Antwerpen

www.sbo.nl/criminaliteit

Studiecentrum voor
Bedrijf en Overheid

Beste lezer,

Illegale hennepkwekerijen, vastgoedcriminaliteit, mensenhandel, witwaspraktijken...

Het overgrote deel van de gemeenten in België en Nederland ondervindt schade van georganiseerde criminaliteit, waarbij de integriteit van de samenleving en lokale besturen in het geding is en waarbij de directe leefomgeving van de bewoners wordt bedreigd.

Op 14 maart 2019 vond de derde editie van het congres Ondermijning & Georganiseerde Criminaliteit plaats in Antwerpen, waar ervaringsdeskundigen en experts werkzaam bij de overheid, wetenschap en het bedrijfsleven uit België en Nederland samenkamen om kennis en ervaringen uit te wisselen over de aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit om zodoende van elkaar te leren.

In deze terugblik op het congres worden de opgedane kennis en ervaringen voor u nog eens op een rij gezet, zodat u deze kunt toepassen in uw dagelijkse praktijk.

Veel leesplezier!

Met vriendelijke groet,

Frank van Summeren, congres- en opleidingsmanager veiligheid bij het Studiecentrum voor Bedrijf en Overheid en organisator van het congres Ondermijning & Georganiseerde Criminaliteit.

Xander Beenhakkers, hoofd vergunningen, toezicht en handhaving bij de gemeente Almere en dagvoorzitter van het congres Ondermijning en Georganiseerde Criminaliteit.

Jelle Janssens, professor en doctor aan de faculteit strafrecht en criminologie van de Universiteit Gent en dagvoorzitter van het congres Ondermijning en Georganiseerde Criminaliteit.

Opening congres Ondermijning & Georganiseerde Criminaliteit

De opening van het congres werd verzorgd door Bart de Wever, burgemeester van de stad Antwerpen. In zijn opening herhaalde hij zijn vraag aan de federale overheid om lokale besturen meer slagkracht te geven om de belangrijkste criminele organisaties aan te pakken. Dit is nodig omdat de drugsproblematiek waaronder de cocaïnehandel zich verplaatst heeft van de haven in Rotterdam naar die in Antwerpen. Een groot deel van de cocaïne die de Antwerpse haven binnenkomt, is bestemd voor andere landen in Europa waaronder Nederland. Volgens Bart de Wever beginnen criminele organisaties in Antwerpen ook de reguliere samenleving aan te tasten. Verschillende criminele organisaties vanuit Nederland hebben zich hier ook vertakt en netwerken gevormd. Het verdiende geld uit ondermeer de drugshandel wordt witgewassen en ingezet voor andere criminele activiteiten zoals prostitutie.

Wettelijk kader voor de bestuurlijke aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit

Minister van Binnenlandse Zaken, Pieter de Crem ging in zijn plenaire lezing in op de totstandkoming van nieuwe wetgeving en het belang van internationale samenwerking bij de aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Volgens het Serious Organized Crime Threat Assessment van Europol zijn er binnen de EU zo'n 3600 georganiseerde misdaadbendes actief. 45% daarvan houdt zich bezig met meer dan een criminele activiteit en 70% is actief in drie landen of meer. Deze bendes leggen zich toe op illegale activiteiten waarbij ze een als groep opererende entiteit vormen die erop gericht is om door hun activiteiten financieel winst te maken. De continuïteit van hun activiteiten wordt verzekerd door het gebruik van geweld en intimidatie, monopoliecontrole en infiltratie in elk segment van de maatschappij. Daarbij maken zowel de private als publieke sector voorwerp uit van infiltratie, onder meer door het actief inschakelen en omkopen van overheidsfunctionarissen. Deze misdaadorganisaties slagen er bovendien in hun activiteiten aan

te passen aan wijzigende omstandigheden, zoals de handel in wapens of drugs, mensenhandel en in toenemende mate ook cybercrime. Een op de drie van deze criminele organisaties houdt zich onder andere bezig met de productie, distributie en smokkel van drugs en verdovende middelen. Met die illegale handelsactiviteiten hangt ook het vervalsen van documenten, corruptie, fraude en het witwassen van geld samen. De optelsom van deze elementen heeft als gevolg dat georganiseerde misdaad het zowel economisch, maatschappelijk als staatrechtelijk weefsel van een maatschappij aantast en erodeert. De omvang van deze criminele activiteiten, de boven- en ondergrondse vertakkingen van deze misdaadorganisaties en de gevolgen van hun activiteiten voor de maatschappij als geheel stellen beleidsverantwoordelijken voor een nieuwe realiteit.

Die nieuwe realiteit vereist krachtdadige antwoorden die alleen mogelijk zijn door zowel lokaal als bovenlokaal beleidsmatig in te zetten op een integraal veiligheidsbeleid en door dat te vertalen naar een operationele structuur. België telt momenteel 581 gemeenten waarvan 300 in Vlaanderen. De omgeving- en werkingscontext van die lokale besturen in België verschilt van de Nederlandse tegenhangers. De 355 redelijk homogene Nederlandse gemeenten zijn veel meer dan Belgische gemeenten een administratieve dan een politieke entiteit. Dat zorgt ervoor dat Nederlandse gemeenten meer dan hun Belgische tegenhangers in staat zijn verregaande taken inzake handhaving op te nemen door hun grotere organisatorische en financiële mogelijkheden. Daardoor zijn Belgische gemeenten vatbaarder voor een zogenaamd waterbedeffect waarbij bepaalde criminele activiteiten zich veeleer verplaatsen dan oplossen.

Hoe dan ook is het zo dat de nabijheid van die lokale besturen ervoor zorgt dat zij een belangrijke signaalfunctie hebben. Door hun voelsprietten in lokale leefgemeenschappen staan deze lokale besturen op de eerste rij om onregelmatigheden, potentiële risico's en infectiegevaar op te sporen bij malafide organisaties waaronder stichtingen en sportverenigingen die als dekmantel dienen voor georganiseerde misdaad. Concrete voorbeelden waarmee lokale besturen geconfronteerd worden zijn het onrechtmatig gebruik van subsidies die aan culturele, vrije tijds- of sportorganisaties worden toegekend en het witwassen van geld via hotels, restaurants of via het aanbieden van weddenschappen of kansspelen. Het is dus niet verwonderlijk dat er de voorbije jaren een consensus is gegroeid over het feit dat de slagkracht van lokale besturen verhoogd moet worden. Als overheid is ordehandhaving en het garanderen van veiligheid immers een kerntaak waarvoor dan ook de juiste middelen ter beschikking moeten worden gesteld. Preventie vormt daarbij het startpunt, repressie het sluitstuk.

Over welke middelen beschikken lokale besturen? En ten tweede: over welke kunnen zij idealiter op korte termijn beschikken? De zogenaamde gemeentelijke administratieve sancties wet geeft zowel vrijheid als een uitgebreid pallet aan mogelijkheden aan gemeenten om hun taken inzake ordehandhaving en veiligheid uit te voeren. De leidraad bestuurlijke handhaving die tijdens de huidige legislatuur vanuit de federale overheidsdienst justitie werd gepubliceerd wijst op de grote aandacht voor de sanctiemogelijkheden die deze wet voorziet. Dat heeft er echter voor gezorgd dat andere mogelijkheden van bestuurlijke handhaving voorzien in de wet te weinig aandacht kregen. Die onevenwichtige aandachtverdeling heeft zich binnen de adviesprocedures rond de besprekingen voor de kaderwet voor gemeentelijke bestuurlijke handhaving gemanifesteerd in de vorm van terughoudendheid en twijfels over de administratieve last, de rechtszekerheid, de ontplooiing van economische activiteiten en macht van gemeenten.

Op een grotere schaal werden sinds 2017 initiatieven genomen die in augustus 2018 werden gefinaliseerd in het zogenaamde stroomplan. Concreet werden binnen dit stroomplan twee strategische doelstellingen vastgelegd: het terugdringen van de in- en doorvoer van cocaïne via de Antwerpse haven en hun impact op de gelinkte secundaire fenomenen. Ten tweede: het beheersen van de illegale machtsbasissen in de Antwerpse regio die hun oorsprong vinden in de activiteiten gelinkt aan drugshandel via de haven van Antwerpen. Een van de belangrijkste maatregelen in dit stroomplan was het in het leven roepen van een multidisciplinair team onder gemandateerde leiding van de federale gerechtelijke politie van Antwerpen dat zich richt op de aanpak van beide zones vernoemde strategische doelstellingen. Dit team gaat sindsdien door het leven als het KALI-team; een eerste doorlichting van dit team werd aangekondigd en zal gebeuren via de Universiteit Gent.

De ultieme doelstelling van het wetsontwerp bestuurlijke handhaving is om lokale besturen meer mogelijkheden te geven in de strijd tegen georganiseerde misdaad. Zo voorziet het wetsontwerp in mogelijkheden om uitbatingen en uitbaters te kunnen onderwerpen aan een uitbatingsvergunning die pas wordt toegekend na een financieel- en moraliteitsonderzoek. De consequentie daarvan is dat een vergunning kan worden geweigerd indien er criminele relaties of activiteiten worden gedetecteerd of indien er grondige aanwijzingen zijn dat de vergunning wordt aangevraagd uit het oogmerk economische activiteiten te ontplooiën met een crimineel of onwettelijk karakter. Lokale besturen kunnen dit onderzoek niet zelf leiden. Het wetsontwerp voorziet dan ook in de creatie van een onafhankelijk orgaan met de naam Directie Integriteitsbeoordelingen voor Openbare Besturen (DIOB) dat de bevoegdheid heeft een niet-bindend advies uit te brengen. Daarnaast voorziet het wetsontwerp in een verhoging van de afdwingbaarheid van bepaalde maatregelen zoals de bestuurlijke verzegeling en de bestuurlijke dwangsom om de positie van het lokale bestuur in het veiligheidsbeleid te versterken.

Bestuurlijke handhaving van ondermijnende georganiseerde criminaliteit

Koen Geens, minister van Justitie, ging in navolging van Pieter de Crem verder in op de bestuurlijke aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit. De laatste decennia is het besef gegroeid dat het nastreven van veiligheid niet langer kan worden beschouwd als de exclusieve opdracht van de geïntegreerde politie, justitie en veiligheidsdiensten. Veiligheid wordt ook vanuit de burgerlijke samenleving en het bestuur, in de brede zin van het woord, georganiseerd. In de staatsstructuur, waarbij heel wat fundamentele bevoegdheden, zowel horizontaal als verticaal zijn opgedeeld, met tal van betrokken federale, deelstatelijke en gemeentelijke overheden en diensten, is een effectief veiligheidsbeleid uittekenen en realiseren echter geen eenvoudige opdracht. In het verleden beperkte bestuurlijke handhaving zich dan ook tot het optreden in sociaaleconomische materies. Wat de aanpak van onveiligheid betreft, werd vooral gefocust op de beleidsmatige samenwerking tussen het bestuur en het gerecht. Diverse wetten en structuren werden uitgetekend om de strategische samenwerking te verbeteren, waaruit allerhande fora zijn voortgekomen, zoals de zonale veiligheidsraad en de overlegfora in het kader van sociale fraude. De uitbouw van een geïntegreerd en integraal veiligheidsbeleid is tijdens deze legislatuur een versnelling hoger geschakeld, ondermeer door enkele gebeurtenissen. De tijd is nu rijp dat de beleidsmatige samenwerking verder uitgroeit naar een operationele samenwerking.

Het is aan de burger niet uit te leggen dat personen betrokken zijn in gerechtelijke dossiers van zware en georganiseerde criminaliteit, maar ongestoord van de overheid een vergunning kunnen krijgen om zich te vestigen. Evenmin begrijpt de burger waarom malafide aannemers die in tientallen gerechtelijke onderzoeken opduiken, of zelfs veroordelingen oplopen, rechtstreeks of via tussenpersonen opnieuw met de overheid kan contracteren. Ook het niet kunnen ingrijpen van het havenbestuur indien een medewerker in een drugsonderzoek voorkomt is niet uit te leggen.

Met betrekking tot de bestuurlijke handhaving zijn daarbij drie aspecten van belang: de informatiedeling van gerechtelijk naar bestuurlijk en omgekeerd, de samenwerking tussen de gerechtelijke en bestuurlijke overheden en diensten en de bevoegdheden van de bestuurlijke en gerechtelijke overheden. Op heden wordt heel wat informatie van de gerechtelijke autoriteiten niet beschikbaar gesteld aan de bestuurlijke overheden. Omgekeerd worden de gerechtelijke overheden soms onvoldoende gevoed met de noodzakelijke bestuurlijke informatie, die op lokaal niveau door bestuurlijke diensten en medewerkers worden ingezameld en bijgehouden. Maar ook tussen bestuurlijke diensten onderling is de informatieverstrekking aan heel wat beperkingen onderworpen.

Tijdens deze legislatuur is dan ook ingezet op de betere ter beschikking stelling van gerechtelijke en politionele informatie voor bestuurlijke doeleinden. Door het nieuwe artikel 458 ter van het Strafwetboek, dat een regeling voorziet voor het 'casusoverleg', kunnen de deelnemers met elkaar hun geheimen kunnen delen, zelfs al hebben zij een verschillende opdracht en zelfs al hebben sommige deelnemers wel en andere geen strafrechtelijke geheimhoudingsplicht, en dit met het oog op de bescherming van de fysieke en psychische integriteit van de persoon of van derden, ter voorkoming van terroristische misdrijven of van de misdrijven gepleegd in het raam van een criminele organisatie. Door dit casusoverleg kan dus 'bevoegdheid overstijgend' informatie gedeeld worden en de juiste actor in kennis gesteld worden van concrete informatie, noodzakelijk voor dienst bevoegdheidsuitoefening.

Bij informatiedeling gaat het erover om een bestuurlijke dienst of overheid in kennis te doen stellen van gerechtelijke informatie teneinde die bestuurlijke overheid of dienst de haar toegewezen taken of bevoegdheden te kunnen laten uitoefenen. Bij samenwerking gaat het om de uitoefening van verschillende bevoegdheden op elkaar af te stemmen. Dit betekent dat men elkaar vanuit de eigen opdracht aanvult en versterkt en dat informatie zoveel als mogelijk kan circuleren en kennis en expertise ter beschikking wordt gesteld. Samenwerking betekent niet dat men elkaars bevoegdheden en opdrachten assimileert of zelfs gaat samenvoegen. Het betekent ook niet dat de ene overheid zich in de plaats gaat stellen van de andere, wegens een vermeendelijk niet – of niet streng genoeg – optreden.

Een globaal wettelijk kader ontbreekt voorlopig nog. In sommige gevallen is dergelijke samenwerking simpelweg wettelijk verboden (bijvoorbeeld wat betreft de samenwerking met de fiscus), in andere gevallen is de samenwerking wel toegestaan maar in de praktijk niet evident (bijvoorbeeld wat betreft de sociale inspectiediensten, waar ambtenaren wel een OGP-statuuut kunnen krijgen maar daardoor hun zeer nuttige en efficiënte mogelijkheden volgens het Sociaal Strafwetboek niet optimaal kunnen uitoefenen).

Behoudens de algemene preventieve werking die uitgaat van het strafrecht, is het nemen van maatregelen om misdrijven te voorkomen geen onderdeel van het strafrecht. Daartoe moet de wetgever of de uitvoerende macht specifieke maatregelen nemen, zoals het beteugelen van lokale overlast en storend gedrag via gemeentelijke administratieve sancties tot en met de stelsels van sociale en fiscale administratieve sanctionering, het opleggen van beschermingsmaatregelen, het voeren van een regulerende beleid op het vlak van administratieve vergunningen, enz.

Op lokaal niveau is er het afgelopen decennium veel aandacht gegaan naar de gemeentelijke administratieve sancties. Het stelsel van de GAS-boetes heeft uitgesproken voor- en tegenstanders. De gemeente kan als geen ander bepalen welke problemen zich op een bepaalde plaats stellen en daar doeltreffend op reageren. De tegenstanders uiten echter kritiek op de soms buitensporige sancties en gesanctioneerde gedragingen, maar ook op het disparate karakter en de grote verschillen tussen de gemeenten. Ook daar moeten de gemeenten aandacht aan besteden.

De werkzaamheden met betrekking tot de bestuurlijke handhaving hebben door de regeringsproblemen vertraging opgelopen. Een wettelijk kader voor gemeentes om een systeem van uitbatingsvergunningen vast te stellen is absoluut noodzakelijk. Een duidelijke en eenvormige manier waarbij bepaalde gerechtelijke en bestuurlijke informatie kunnen gedeeld worden, rekening houdend met de privacy en het vlotte verloop van het strafdossier evenzeer. Ook de mogelijkheden met betrekking tot de sluiting en verzegeling van inrichtingen teneinde criminaliteit te voorkomen, moeten aangescherpt worden.

Ondermijning en georganiseerde criminaliteit vanuit lokaal perspectief

De volgende plenaire lezing werd verzorgd door Kris Renckens, directeur veiligheid bij de gemeente Antwerpen. In zijn lezing ging hij in op de verschijningsvormen van ondermijnende criminaliteit op wijkniveau en de gevolgen voor de leefbaarheid. Daarnaast ging hij in op hoe lokaal bestuur barrières kan opwerpen tegen criminele activiteiten die de samenleving ondermijnen. Tot slot ging Kris Renckens in op de uitdagingen van het lokale bestuur in de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

In de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit heeft de veiligheidsketen, naast de reactief-strafrechtelijke aanpak, ook behoefte aan een bestuurlijke aanpak, waarmee kan worden voorkomen dat criminele organisaties in bepaalde gemeenten voet aan de grond krijgen om van daaruit hun criminele activiteiten verder te ontplooiën en/of af te schermen.

De afgelopen jaren wordt België in snel toenemende mate geconfronteerd met criminele organisaties en actoren die zich vanuit het buitenland, en specifiek de buurlanden in België komen vestigen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de productie van synthetische drugs, de cannabisplantages en voor de criminele motorbendes. De verschuiving van criminele fenomenen wordt onder andere toegeschreven aan het gewijzigd (verstrengd) veiligheidsbeleid in de buurlanden, op het terrein van de strafrechtelijke opsporing en vervolging, maar vooral ook van de bestuurlijke handhaving door de buitenlandse lokale overheden. Deze kunnen hiervoor terugvallen op een specifieke regelgeving en een doeltreffende ondersteuning van daartoe in het leven geroepen diensten. Meerdere Belgische steden en grensregio's (Euregio Maas-Rijn) hebben de mogelijkheden van de bestuurlijke handhaving binnen de bestaande regelgeving al afgetast en knelpunten binnen de bestaande regelgeving in beeld gebracht.

In de stad Antwerpen investeren criminele organisaties hun winst verkregen met criminele activiteiten in vastgoed waaronder horecapanden. Op deze manier kunnen zij met schijnconstructies hun geld witwassen en de betreffende horecagelegenheid als dekmantel gebruiken voor hun criminele activiteiten. Daarnaast kan een café of restaurant ook dienen als ontmoetingsplaats voor criminelen om te handelen. Het gevolg hiervan is een aangetaste marktwerking, de sluipende acceptatie van misdaadgeld, de aantasting van overheidsinstituten en het afnemen van vertrouwen in de gezagspositie van de gemeente en politie.

Ondermijning en georganiseerde criminaliteit vanuit bovenlokaal perspectief

De een na laatste plenaire lezing op het congres werd verzorgd door Guido Vermeiren, procureur bij het Openbaar Ministerie van het gerechtelijk arrondissement Limburg. In deze lezing werd onder meer in gegaan op hoe de overheid komt tot een integrale beeldvorming van de georganiseerde criminaliteit en zicht krijgt op de criminele organisaties die hierachter schuil gaan.

In 2018 waren er 39 afrekeningen in het criminele circuit en 30 dumpingen van in totaal 95 ton chemisch afval. Om dit in de toekomst tegen te gaan is er gestart met een nieuwe aanpak van criminaliteit in Limburg met een multidisciplinaire, snelle en zichtbare reactie op een misdrijf. Belangrijk hierbij is een provinciaal informatieplatform. Dit kan bijdragen om het crimineel business model in beeld te brengen en gericht te kunnen aanvallen, bijvoorbeeld door een mix van strafrechtelijke en fiscale interventies, vervolging van facilitators en het intrekken/weigeren van vergunningen door gemeenten aan criminelen.

Geïntegreerde aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit

Nathalie Mortelmans is jurist en was tot voor kort actief bij het Arrondissementeel Informatie- en Expertisecentrum Antwerpen, een afdeling binnen de Federale Politie Antwerpen die instaat voor het ondersteunen van lokale besturen bij de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Intussen heeft ze de overstap gemaakt als beleidsmedewerker naar een andere afdeling binnen de Federale Politie Antwerpen, waarbij zij zich inzet voor de multidisciplinaire aanpak van georganiseerde criminaliteit, die nog ruimer gaat dan de strafrechtelijke-bestuurlijke aanpak.

Nathalie Mortelmans verzorgde op het congres de laatste plenaire lezing over de geïntegreerde aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit. In haar lezing benadrukte zij dat de aanpak van de georganiseerde criminaliteit vraagt om een georganiseerde overheid.

Nathalie Mortelmans stelde dat een geïntegreerde aanpak van georganiseerde criminaliteit en ondermijning alleen mogelijk is, indien tegelijkertijd op een aantal factoren wordt ingezet. Zij stelde dit voor aan de hand van 10 geboden.

1. Bovenal open de ogen voor de realiteit. Het is van belang stil te staan bij de problemen waarmee de samenleving wordt geconfronteerd. Indien men zich onvoldoende bewust is van het probleem, kan het niet worden aangepakt. Men moet verder durven kijken dan wat men op het eerste zicht ziet.
2. Voorzie de nodige budgetten en capaciteit. Er dient zowel in middelen als mensen te worden geïnvesteerd. Er dient budget te worden vrijgemaakt voor meer opleidingen, trainingen, technologische middelen en tools om beter onderzoek te kunnen voeren.
3. Ken de partners uit de veiligheidsketen. Om een probleem op een geïntegreerde manier aan te pakken, is het van belang te weten wie jouw partners zijn. Het is noodzakelijk om deze personen te leren kennen en te vertrouwen om de stap naar samenwerking te kunnen zetten.
4. Voorzie de nodige wetten en decreten. Er is al heel wat mogelijk op het vlak van informatiedeling en samenwerking, maar er kan nog meer worden ingezet op een geïntegreerde aanpak. Voorbeelden hiervan zijn de burgemeesters meer slagkracht geven, een gelijkaardig systeem als BIBOB in te voeren, een betere samenwerking met de fiscale diensten, en een internationaal juridisch kader te creëren waarbij België en Nederland ook op bestuurlijk vlak meer kunnen delen en samenwerken.
5. Ieders kennis geeft macht. Elke partner beschikt over middelen of mogelijkheden om op te treden. Het is belangrijk om op de juiste moment de juiste beslissingen te nemen.
6. Deel het en krijg meer (slag)kracht. Door informatie en gegevens met elkaar te delen, kan tezamen worden afgesproken welke partner de beste kaarten heeft om op te treden. Dit kan ofwel eenzijdig via strafrechtelijke, bestuurlijke, arbeidsrechtelijke of fiscale weg, ofwel multidisciplinair via bijvoorbeeld flex acties.
7. Wees streng bij repressie. De strafrechtelijke aanpak blijft onmisbaar, maar het is een kwestie van zowel kopstukken als facilitators van criminele praktijken hard te sanctioneren.
8. Maar zet ook in op preventie. Preventie is een onmisbare factor bij de geïntegreerde aanpak. Zowel onze samenleving als het ambtenarenapparaat dient blijvend bewust te worden gemaakt van ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Bovendien is het van belang de integriteit te versterken en personen weerbaar te maken voor ondermijning.
9. Zoek de (internationale) grenzen op. Criminaliteit stopt niet aan de grens. Gemeenten, provincies en landen worden geconfronteerd met een waterbedeffect en een uitbreidingsproblematiek van criminaliteit. Er dient over de grenzen heen te worden samengewerkt.
10. Gewoon doen en geef niet op! De strijd tegen ondermijning en georganiseerde criminaliteit vereist een ononderbroken proces van informatiedeling, samenwerking, preventieve en repressieve aanpak. We moeten blijven samenwerken en oog hebben voor de toekomst.

Bewustwording van ondermijnende criminaliteit

Na de plenaire lezingen in het ochtendprogramma van het congres, hadden de deelnemers in de middag de gelegenheid om te kiezen uit 17 verschillende sessies over de aanpak van ondermijning en georganiseerde criminaliteit. De inleiding van Nathalie Mortelmans van het ARIEC in Antwerpen over haar 10 geboden voor succes van bestrijding van ondermijning gaf een goede entree voor de werksessie van Meindert Leutscher, mede eigenaar en senior consultant bij Best Advies en Trainingsbureau Ondermijning. BADOM is een initiatief van (ex-)politiemedewerkers, lokale bestuurders en het ervaren managementadviesbureau Leutscher Consult, gericht op professionals binnen lokale en landelijke overheden en bedrijfsleven met als hoofddoel het creëren van bewustwording inzake ondermijnende criminaliteit als noodzakelijke basis voor preventie. De visie en filosofie van BADOM is dat een goede basis voor preventie en bestrijding van ondermijnende criminaliteit alleen kan worden gegenereerd door in kleinere groepen en sterk interactief bewustwording te creëren. Om echt tot actie aan te zetten, een stevige basis voor effectieve aanpak te bouwen, is een intensieve, maar zeker ook een resultaat gevende aanpak nodig. In de workshop van BADOM wordt gestreefd naar een leereffect doordat deelnemers aan de hand van gedegen voorbereide experts, hun ervaringen met elkaar delen. Het is verbazingwekkend te zien dat er al heel veel kennis en ervaring is onder deelnemers en dat dat alleen maar toeneemt als zij deze met elkaar bespreken. "Men weet veel meer dan dat men vaak beseft"! In het tweede deel van de workshop stimuleren en motiveren de deelnemers elkaar om tot verbetering te komen met betrekking tot aanpak van ondermijnende criminaliteit. De leider/trainer van de workshop beschikt wel over expertise, kan het proces op hoofdlijnen bijsturen, maar het gaat erom de deelnemers door interactie zelf tot resultaten te laten komen. Hierdoor wordt de mate van 'ownership' sterk positief beïnvloed. Dat geeft vervolgens weer veel energie om de urgentie van aanpak van ondermijnende criminaliteit niet te laten verslappen, maar juist om door te gaan en verbeteringen van samenwerking met andere betrokken partijen te genereren. Een reguliere workshop van BADOM omvat een dagdeel (3 à 4 uur) en tijdens die workshop wordt er intensief in subgroepen van 5/6 personen gediscussieerd aan de hand van prikkelende stellingen (zoals; "Ondermijnende criminaliteit hoort er een beetje bij, net als zwart geld..."). Creëer bewustwording en daarmee het gevoel van urgentie om daarmee een effectieve aanpak van ondermijnende criminaliteit te bewerkstelligen.

Meld een vermoeden

Hoe krijgt een gemeente meer waardevolle signalen (omschrijving, signaal type, locatie en zekerheidsniveau) met betrekking tot ondermijning en wordt de opvolging hiervan teruggekoppeld aan melder. Dit was de vraag die Joey van Haasen, accountmanager van Meld een Vermoeden, in zijn sessie beantwoorde.

Er is bij gemeenten voldoende aandacht voor het herkennen van een signaal, maar het is voor een ambtenaar onduidelijk waar hij terecht kan met een signaal, of hij of zij voelt zich niet veilig genoeg om dit te melden. Dat is waar voor gemeenten nog veel valt te verdienen. Maar welke signalen zijn belangrijk voor de gemeenten in de aanpak van ondermijning? Het RIEC Den Haag bracht hier speciaal het signalenboekje ondermijning voor uit. De 7 signalen zijn: drugshandel, hennepcultuur & drugslaboratoria, illegale prostitutie, malafide bedrijven & horeca, mensenhandel, vastgoedfraude, witwassen.

Het RIEC stelt verder dat het noodzakelijk is om het signaal vast te leggen. Hoe kan dit gemakkelijk worden gedaan? Met het Meld een Vermoeden platform kunnen professionals, zoals: professionals, zowel intern als ketenpartners op eenvoudige wijze een melding maken, welke automatisch terecht komt bij de juiste afdeling binnen de gemeente. [Bekijk het filmpje](#) voor een kort en bondige uitleg over de werking hiervan.

Zo kan de gemeente optreden als ketenregisseur en ondermijning lokaal aanpakken. Hierbij zal de vraag opkomen of dit in lijn is met de privacywetgeving. De gemeente Rheden, gebruiker van het Meld een Vermoeden platform heeft door een extern bureau onderzoek laten doen naar het gebruik van Meld een Vermoeden binnen de gemeente. Hieruit is een verwerkersovereenkomst, een PIA (Privacy Impact Analyse en een Privacy Protocol naar voren gekomen. Deze documenten zijn 80% generiek voor iedere gemeente. De gemeente Rheden stelt deze documenten beschikbaar voor nieuwe gemeenten van het Meld een Vermoeden platform. Meer informatie over het platform is te vinden op meldeenvermoeden.nl.

“Er zijn vaak wel genoeg signalen maar ze weten alleen niet altijd wat ze ermee moeten doen. Wij helpen gemeenten hun informatiepositie op te bouwen. Alle handhavers, toezichthouders en anderen hebben vaak allerlei vermoedens maar weten niet wat ze ermee moeten doen of waar ze dit kunnen melden. We helpen gemeenten om signalen binnen te krijgen via techniek en begrijpen daarnaast heel goed de problematiek rondom het thema ondermijning. Daar zit een terugkoppeling bij. De meldingen worden overzichtelijk gemaakt in een mooi overzicht. De categorieën informatie zorgen ervoor dat informatie bij de juiste afdelingen terecht komt. Het systeem geeft een overzichtelijk dashboard. Daarbij maakt het een managementrapportage wat aan het eind van de maand bij geautoriseerde personen terecht komt. Binnen het systeem zit een privacy protocol waardoor alle informatie legitiem gedeeld kan worden.”

Partners:

Meer weten?

- Op het [congres Ondermijning & Georganiseerde Criminaliteit](#) hoort u hoe u ondermijning veroorzaakt door criminele netwerken in uw gemeente voorkomt.
- Op de [cursus Bestuurlijke aanpak van ondermijning](#) leert u hoe u voorkomt dat criminele organisaties zich vestigen in uw gemeente.
- Op de [opleiding Inzicht in de Criminologie](#) leert u wat de verschijningsvormen, oorzaken en gevolgen zijn van criminaliteit en hoe u deze waar mogelijk voorkomt en waar nodig aanpakt.
- Op de [cursus APV & Bijzondere Wetten](#) leert u welk juridisch instrumentarium u tot uw beschikking heeft om de leefbaarheid en veiligheid in wijken en buurten te waarborgen.
- Op de [opleiding bibob coördinator](#) leert u hoe u de wet Bibob toepast in uw gemeente.
- Op de opleiding [Integraal toezichthouder handhaving](#) leert u hoe u het toezicht en de handhaving organiseert in uw gemeente.
- Op de [cursus Bestuursrechtelijk handhaven](#) leert u hoe u misstanden in uw gemeente voorkomt dan wel bestrijdt.
- Op de [cursus Wet- en regelgeving in Openbare Orde en Veiligheid](#) leert u van experts wat de (nieuwe) wetten op openbare orde en veiligheid betekenen voor uw uitvoeringspraktijk.
- Op de [cursus Informatie uitwisseling in de veiligheidsketen](#) leert u hoe u informatie verzamelt, analyseert en uitwisselt in samenwerking met uw veiligheidspartners.
- Op de [cursus Predictive profiling](#) leert u hoe u afwijkend gedrag signaleert en dreigingen in de omgeving voorkomt.
- Op de [cursus Waarheidsvinding](#) leert u hoe u door de waarheid te achterhalen een einde kan maken aan een ongewenste situatie.
- Op de [opleiding Integriteitscoördinator in het publieke domein](#) leert u hoe u komt tot een integriteitsbeleid voor uw organisatie.